

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦІВ

Дідик Тетяна Фокіївна

1923 р.н., жителька с. Юхни
(запис 2008 р. П'ятенко В.П.,
секретаря Юхнівської с/р)

Мій батько – Дідик Фокій Трохимович був одноосібником. Мав великий наділ землі та худобу: четверо коней, бугая, 30 овець, дві свиноматки. З початком колективізації він до колгоспу не вступив. У 1933 році всю сім'ю вигнали з хати, все, що було у господарстві і в комірчині, забрали. Мати у колиску під дитину заховала торбинку пшона – і те знайшли й забрали. На городі була закопана картопля – всю вигребли. Щоб хоч щось залишилося з одяжі, мати одягла на себе дві нові сорочки й інший одяг. Та її роздягли і позабирали одяг.

Невдовзі батько помер від голоду. Щоб його похоронити, пішли на цвинтар копати яму старші брат та сестра. Коли принесли батька до ями, то там вже лежали якась стара жінка та двоє дітей. Так батька з ними разом і похоронили. А мати пішла просити їжу і померла у Владиславці під кладовищем. Від голоду померла і найменша сестричка Антоніна. Залишилось п'ятеро дітей. Троє були вже повнолітніми, працювали, а ми з сестрою, яка була старша на 5 років, ходили по полях, збирали мерзлу картоплю і пекли із неї млинці. А коли було зовсім туго, то зривали чорнобиль, розпарювали насіння у гарячій воді і їли.

Карапищенко Іван Іванович

1918 р.н., житель с. Юхни

(із книги “33-й: голод: Народна Книга-Меморіал” /

Упоряд. Л.Б. Коваленко. – К.: Рад.

Письменник, 1991. – С.338-340)

Весною 1929 р. ходили по с. Юхни дорослі чоловіки – сільський актив і комсомольці з гаслом на фанерному щиті “Нездатчик хліба – ворог Радвлади”. Шукали з такими залізними загостреними прутами, все перевертали і знайдене зерно, муку, пшоно забирали. Деякі з них особливо старанно шукали. Що залишалось селянам? Ховати хліб – і вони це робили. В селі розкуркулено 8 господарств. Весною 30-го всіх господарів повиганяли з села, а Карапищенка Сергія Яковича з сім'єю вислали на Соловки. В листопаді-грудні почалися щоденні виклики селян у штаби – їх по селу було 4. Пропонували писати “добровільну” заяву в колгосп. Більшість писали, бо розуміли, що накладуть хлібний, грошовий податки, заберуть корову, ще й посадять у тюрму.

Вже в січні 1930 р. була закінчена “суцільна колективізація”. З 520 господарств поза колгоспом лишилося 7-8. На цей час у селі було два колгоспи: “Жовтень” –

390 господарств; ім. Ворошилова – 130 господарств. Відповідно 4-а і 2-а бригади. 1932 р. першу заповідь перед державою виконали, а людям нічого не залишилось. Дали на трудодні по 200 г. Лишилися без хліба на всю зиму. В кінці березня 1933 р. люди почали помирати з голоду. Виявилось, що на картоплі і овочах прожити не можна. До цього часу в селі померло з голоду 865 чоловік із 2800. Це 31% . Звідки в мене такі дані?

У 1949 р. я і Старинець Юхим Степанович (бригадир) підписували колгоспників на позику по 4-й бригаді колгоспу “Жовтень”, заходили до людей. Пригадували, хто де жив, і згадали голод, бо нам доводилося заходити в сім’ї, де 1933 р. помирали по 8-10 душ, а то й більше. Старинець Ю.С. був головою сільради з 1937 до 1941 рр., а секретарем був Шеремет Грицько Оврамович. Займав цю посаду з 1926 до 1941 рр. От голова і поцікавився, а скільки ж людей померло з голоду в 1933 році? Шеремет знав це і відповів. Хоч про це говорить було не прийнято. Не дуже вірячи в ці дані, я сам підрахував, скільки людей в 1933 р. померло в 4-й бригаді з голоду. Я ж був обліковцем у цій бригаді в 1934-1935 рр. і всіх знав. Виявилось, що померло близько 30%. Отже, те, що повідомив мені Старинець, – це таки правда. Гірка і страшна правда.

Капля Кузьма Харитонович

1924 р.н., житель с.Юхни

(запис Каплі М.К., головного редактора газети
„Миронівський край»

у книзі „Сповідь долі”. – Миронівка:

АТ „Миронівська друкарня”, 2003)

За неповними даними, у 1933 році голодною смертю в с.Юхнах померло понад тисячу людей. Серед них – мої рідні дід і баба – Каплі Харитін Свиридович

та Параска Іванівна – і дев'ятеро з їхніх 13 дітей. До колективізації вони мали у власності десять десятин землі. Місце поховання і могили їх невідомі. Як і могили братів моєї баби – Параски Іванівни Каплі (дівооче прізвище Шайда), котрі не повернулися з каторги під час політичних репресій.

Михайлик Микола Петрович

1922 р.н., житель с. Юхни

(запис 2007 р. Пустовіта В.В.,

голови Юхнівської с/р)

В 1933 році мені було 11 років. Пам'ятаю, що на нашу сім'ю наклали великий продподаток, як тоді казали. Незабаром прийшла “червона мітла”, вона розвалила грубу, забрала решту захованої пшениці.

Нам допоміг старший брат. Він привіз телячу шкуру, а мати її рубала і варила юшку. Щоб вижити, я пішов до місцевого колгоспу пасти свиней. За це давали варену кашу з загального котла. Були такі дні, коли їли навіть траву, гнилу картоплю, зелені колоски.